

VÕIMALIK TUNNIKAVA*

Tunni teema:	#078 Meie salakeel roki!			
Külalisõpetaja:	Karl Martin Sinijärv, Eesti Rahvusraamatukogu kultuurinõunik			
Õpilased:	1. -7. klass			
Tunni õpieesmärk:	Õpilane on mõtestanud eesti keele väärtust, teadvustab, et keel uueneb pidevalt ja et igaüks saab olla ise keeleuuendaja rollis. Õpilane teab, kuidas teha haikut.			
45 minutise tunni ülesehitus:	5 min häälestus	15 min otseülekanne külalisõpetajaga	20 min õpetaja poolt juhendatud õpilaste tegevus	5 min refleksioon
Tunni ettevalmistus õpetajatele:	<p>Vajalikud vahendid otseülekanne vaatamiseks: arvuti, internetiühendus, kõlarid, projektor.</p> <p>Palun avage arvuti, projektor ja e-külalistunni Youtube'i link. Logige võimalusel sisse Youtube'i keskkonda, et saaksite anda märku oma klassi liitumisest tunniga ja edastada õpilaste küsimusi. Kontrollige kõlareid, et heli oleks kosta kogu klassiruumis.</p> <p>Vajalikud töövahendid õppetegevuse läbiviimiseks: vihik või paber õpilaste mõtete ülestähendamiseks, A4 paber ja vahendid tööde kleepimiseks seinale II variandi puhul.</p>			
Seos riikliku õppekavaga:	Võtmesõnad: kultuuri- ja väärtuspädevus, sotsiaalne ja kodanikupädevus, õpipädevus, suhtluspädevus, kodanikualgatus, väärtused ja kõlblus, kultuuriline identiteet, eesti keel.			
Tunni teema taust:	<p>Keel on üks imeline suhtlusvahend - see võimaldab mõista teisi ja teha ennast mõistetavaks. Ühine keel on nagu liim, mis toidab kokkukuuluvustunnet ja annab võimaluse end defineerida selle keele edasikandjana. See, et ühel väikeriigil, nagu Eesti, on oma keel, mis on elujõuline ja pidevalt arenev, on üsna eriline nähtus. On ju imeline tunne, kui kodust kaugemal on just meie oma keele kuulmine see esimene ja olulisim vihje, mis annab meile tunnistust, et siin on veel meie kaasmaalasi ja sõpru. Kas see jätkub ka edaspidi sel viisil, on kõigi täna eesti keelt kõnelevate inimeste kätes. Kuidas me oma keelt väärtustame ja mil moel selle järeltulevatele põlvedele edasi anname, sellest sõltub eesti keele tulevik. Mis teeb meie keele eriliseks ja kuidas igaüks saaks olla selle uuendajaks ja meie emakeele väärtustajaks, sellest räägimegi käesolevas tunnis Karl Martin Sinijärvega.</p>			

Häälestus 5 min enne otseülekanne vaatamist, eesmärgiga äratada õpilastes huvi teema vastu, äratada eelteadmised ja kogemused ning eesmärgistada tund	ÜMBERLÜLITUS TUNNILE Palun selgitage tunni eesmärgi ja vajadusel kirjutage eesmärk tahvliile. Selgitage õpilastele, mis tunnis toimuma hakkab.
	<p>4 min - HUVI JA KOGEMUSE ÄRATAMINE</p> <p>I VARIANT</p> <p>Arutage õpilastega, kui palju rikkam on keel sellest sõnavarast, mida me igapäevaselt kasutame. Küsige õpilastelt nende jaoks tõenäoliselt tundmatute sõnade tähendusi (sõnad, mis ei ole väga levinud või mis on nende põlvkonnale uued). Mõned näited harva esinevate eestikeelsete sõnade kohta EKI allikatest: (https://www.eki.ee/books/ekk09/index.php?p=6&p1=3&id=518):</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>juttur</i> (jutuvestja) • <i>lüüme</i> (läbipaistev), • <i>jõutama</i> (edendama, hoogu andma) • <i>lumepõlv</i> (lumine talveaeg) <p>II VARIANT</p>

	<p>Kirjutage tahvlile (või kujutage projektori abiga) mõned laused erinevates murretes ja laske õpilastel arvata, mis keeles (murdes) need laused on ja mida need võiksid tähendada.</p> <p>See võimaldab õpilastega arutleda selle üle, et ka ühe keele sees on justkui mitu keelt ja kuidas on nii, et siiski kõik eestlased oskavad ka nõ seda eesti keel, millest kõik aru saavad.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>“Kon tan sann om?” “Hii kon hii, sann om tan san man, kon kakk ikk raan.”</i> (“Kus siin saun on?” “Ennäe, saun on siinsamas lähedal, kus öökull huikab oksal.” Võru murre) • <i>Hall hämläne röbeli habapiimapüdüss vatsalla hall ämblik rabeles hapupiimapütis kõhuli.</i> (Hall ämblik rabeles hapupiimapütis kõhuli. Kirderannikumurre) • <i>Üürüdämä aa iest oli viel täs tännes, nüid kadi ää, põlõ kohogil, vänes tend tiäb, kus ta jähi!</i> (Natukese aja eest oli veel siinsamas, nüüd kadus ära, pole kuskil, tont teda teab, kus ta jäi! Saarte murre, Kihnu). <p>http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2002_2/Must.pdf</p> <p>Häälestusülesandeid võib lasta õpilastel teha näiteks paarides, kohe üle klassi või alguses paluda igal õpilasel iseseisvalt mõelda enne mõtete suuremas ringis jagamist. Lähtuge siin klassi suuruselt ja sellest, mis on teie õpilaste jaoks sobivaim ning võimaldaks igal õpilasel osaleda ja oma mõtteid avaldada.</p> <p>1 min - EESMÄRGISTAMINE (individuaalne) Iga õpilane mõtleb ühe küsimuse, mida tema eesti keele kohta teada tahaks saada.</p>
<p>Tähenduse mõistmise I osa: otseülekanne külalisõpetajaga 15 min</p>	<p>Soovi korral edastage külalisõpetajale Youtube'i vestlusaknasse kaks küsimust õpilastelt. Ülekande ajal vastab külalisõpetaja õpilaste esitatud küsimustele.</p> <p>Soovitavalt edastage küsimused alljärgneval kujul, et külalisõpetaja saaks vastates õpilase poole pöörduda: <i>Karl 5. klass, Kurtna Kool. Mis on Teie arvates kõige naljakam sõna eesti keeles?</i></p> <p><i>Palun hoiatage oma õpilasi, et võib juhtuda, et kõigile küsimustele ei jõua otseülekanDES vastata. Mida varem jõuate küsimused saata, seda suurema tõenäosusega jõuame vastata. Külalisõpetaja vastab vastamata jäänud küsimustele Facebook'i postituse kaudu 100 e-külastunni grupis.</i></p>
<p>Tähenduse mõistmise II osa: õpetaja poolt juhendatud õpilaste tegevus 20 min</p>	<p>2 min - OTSEÜLEKANDE REFLEKTSIOON Õpilased arutavad paarides, mida nende jaoks uut ja huvitavat nad külalisõpetaja esinemises kuulsid.</p> <p>3 min - ETTEVALMISTUS ÕPPETEGEVUSEKS Valige õppetegevuseks variant, mis teie õpilastele tundub eakohasem ja kõige huvipakkuvam või kombineerige neid soovi korral, lähtudes õpilaste endi eelistustest. Tutvustage tegutsemise juhiseid ja näpunäiteid ülesannete täitmiseks, leppige kokku, mil viisil õpilased asuvad tegutsema (individuaalselt, paaris või gruppides) ja kui palju neil selleks tegevuseks aega on.</p> <p>15 min I VARIANT - UUENDAME KEELT, UUDISSÕNADE VÕISTLUS Lähtuge siin külalisõpetaja soovitustest uute sõnade loomisel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõtle välja mõne olemasoleva sõnaga sarnanev sõna ja leia sellele uus tähendus • liida oma uudissõna juba olemasolevate sõnadega • muuda võõrkeelne sõna eestikeelseks <p>Esimeses vanuseastmes võib valida näiteks ühe viisi nendest, teha õpilastega koos ette mõned näited ja pakkuda koos klassiga välja mingid konkreetset sõnad, mis on selle keeleuuenduse aluseks.</p> <p>II VARIANT - EMOTIKONIDE “TÕLKIMINE” EESTI KEELDE Õpilased valivad näiteks 1-2 emotikoni (võite siin kokku leppida, aga jätta selle ka</p>

	<p>vabaks valikuks), mille nad joonistavad paberile. Seejärel mõtlevad õpilased välja, mis võiks olla selle nimi, lähtudes sellest, mis tunnet see emotikon väljendab ja kirjutavad joonistuse alla selle nime.</p> <p>III VARIANT - HAIKUDE KIRJUTAMINE</p> <p>Õpilased loovad Eesti haikusid ehk mängivad keelemängu, mis põhineb silbitamisel, eeldades seega õpilaste varasemaid teadmisi sel teemal. Enne haikude loomist tuletage õpilastele meelde, mis on silp ja millised on silbitamise reeglid. Eesti haikus on kolme rea peal kokku 4 + 6 + 4 silpi. Haikude loomiseks saate kasutada külalisõpetaja näpunäiteid:</p> <p><i>Võta tähestikust tähed. Tee neist silbid. Pane kõrvale. Mõtle välja mõtted. Kasuta silpe ja tähti: et mõtted väljenduksid. Mis üle, jääb üle.</i></p> <p>Olenemata valitud variandist soovime kõik õppetegevused lõpetada oma tööde esitlemisega klassikaaslastele (uudissõnade tutvustamisega, kus klassikaaslased saavad näiteks ära arvata, mida see tähendab, kui luuakse täiesti uus sõna; joonistuste kleepimisega seinale, et tekiks oma klassi galerii ja lastel oleks võimalik üksteise töid näha, haikude ette lugemisega).</p> <p>Soovime, et õpilaste head mõtted eesti keele arendajatena jõuaksid kõikjale üle Eesti. Selleks, et neid mõtteid teistega jagada saaksime, palumegi õpilaste loodud sõnu, pilte või haikusid saata aadressile kelli@tagasikooli.ee koos õpilase nime, kooli ja klassiga.</p>
<p>Refleksioon 5 min <i>sh võimalusel</i> <i>tagasiside korjamine</i></p>	<p>Õpilased tulevad tagasi oma tunni alguses esitatud küsimuse juurde eesti keele kohta ja küsivad seda esialgu endalt, et otsida sellele vastust käesoleva tunni jooksul kuuldu, nähtu ja kogetu põhjal. Kui õpilased ei oska ise vastata, siis saavad küsida pinginaabrilt ja nuputada koos, mõeldes, kes võiks sellele vastust teada või kust selle kohta infot ise otsida. Eesmärk on julgustada lapsi lähenema loovalt küsimustele ka siis, kui endal kindlat vastust ei ole või kui mõnele küsimusele polegi ühte ja selget vastust.</p> <p><i>Soovi korral: laske tunni lõpus õpilastel anda pöidla- või käemärkide abil tagasisidet (näiteks 3 käemärki: käsi all – ei meeldinud, käsi õla kõrgusel – meeldis keskmiselt, käsi üleval – meeldis väga) järgmiste punktide kohta:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Tunni teema: ei olnud huvitav/keskmiselt huvitav/väga huvitav</i> • <i>Külalisõpetaja otseülekannet: ei meeldinud/meeldis keskmiselt/väga meeldis</i> • <i>Õppetegevused: ei osalenud/osalesin mõnes tegevuses/osalesin kõiges</i>
<p><i>Võimalikud</i> <i>jätkutegevused ja</i> <i>lisamaterjalid</i></p>	<p><i>Eesti Rahvusraamatukogu tähistab sel aastal 100. sünnipäeva. Raamatukogus on üleval näitus: 100 aastat kirjandust ja tasuta ekskursiooni saab tellida (näitus on üleval 22. juunini.).</i></p> <p><i>Eesti Rahvusraamatukogusse saab lihtsasti tulla. Lugemiskaarti pole vaja, ning huvilistele laenutatakse raamatuid ka seitsmeks päevaks koju.</i></p> <p><i>Rahusraamatukogu pakub ka õpilastele erinevaid tasuta töötube:</i> http://www.nlib.ee/raamatukogutunnid/; http://www.nlib.ee/ekskursioonid/</p>

* Tunnikava on loodud selleks, et pakkuda õpetajatele välja erinevaid variante õpilaste aktiivseks kaasamiseks tunni teemasse. Tunnikavas on meetodite osas tihti välja pakutud valikuvariante ja õpetaja teeb ise otsuse, millist meetodit kasutada. Tunnikava ei pea tingimata kasutama.